

ГЛУМИЦА ВАРЈА ЂУКИЋ О НАГРАДАМА, КАРИЈЕРИ, УЛОЗИ ПОЗОРИШТА У ВИЈЕКУ ПРЕД НАМА, ГЛУМАЧКОМ СТАТУСУ...

Нико нас неће оспорити ни потврдити до вријеме

Позориште је толико старо да ће и остати. Свака ја цивилизација тражи колико јој треба. Све је то, чак и доголе којима би ових дана моли да призивамо струју улицама мрачних градова, све је позориште

Бобан Нововић

Варја Ђукић је за улогу у представи „Нора“, режија Бранислав Мићуновић, недавно добила годишњу награду Црногорског народног позоришта. Ријеч је о глумици која је Факултет драмских уметности завршила у Београду, радила је у Југословенском драмском позоришту. Играла је у представама „Мара сад“, „Клаустрофобична комедија“, „Жак или покорност“, „Марио или мађионичар“, „Хасанагиница“, „Весна Парун-Парун Весна“, „Под мушким кишобраном“, „Летовање“, „Јерма“... Након њеног повратка у Црну Гору имали смо ту привилегију да је гледамо у представама „Теби из јучерашње“, „Принцеза Ксенија“, „Вановић Страхина“, „Party time“... Објавила је и ауторску књигу „Позоришни гето“, у којој је описала своја позоришна искуства о покретима на сцени, о тексту...

Добили сте Годишњу награду националног театра за улогу у представи „Нора“. Како оцјењујете своју досадашњу каријеру и да ли се успјех једне каријере мјери наградама или неким унутрашњим осјећајем глумца?

Ласкавости никад доста у нас. Постоје два избора. Првог сам се држала онда када сам у сумњи и осјећању мјере избегавала да говорим и презирала попуњавање страница и програма говорећи о себи у театру. То је била фаза радикалног отпора према рециклирању себе у јавне сврхе, јер, иначе је овај посао јавна ствар, а суд о себи је конфузна ствар или ствар конфузије. Други је, овај који чиним. Стална употреба малог броја људи у јавне сврхе у Црној Гори обавезује на тражење пристојне мјере одсуства и присуства, да искуство и знање строго суде о себи да би имали права да коментаришу и све друго, и да би ова инфлација празникавих података у којима се више не разликују људи и дјела била обудана. Мислим да радикално морамо култивисати комуникацију, да радикално морамо поједноставити и рашчланити функције пропаганде, промоције и процене вредности дјела. Неће нас нико оспорити или потврдити до вријеме, али можда и оно постаје беспомоћно у живим и пролазним умјетностима у великој брзини којом се смјењују важни догађаји и сасвим минорне појаве и информације. Полуписменом народу тешко је да разликује добре и лоше, а за критеријуме будућих образованих генерација медији преузимају одлучујућу одговорност, кад већ не може читав образовни или културни систем.

Недавно сте са представом „Нора“ гостовали у Марибору, Сарајеву... Вјерујете ли да би позориште могло значајније допринијети имену Црне Горе и окружењу, Европи...?

Треба разликовати неколико ствари. Имени Црне Горе у окружењу је једно, за сва даља гостовања остатак је - позориште. Ту више никоме није важно одакле представа долази, већ да ли публика разумије позоришним језиком изречено свако парченце простора у којем је настала представа. Дакле, за Словенце нисмо били Белгијанци или Холанђани, као што то нисмо били ни у Сарајеву. Добро су разумјели сваку ријеч и све ван текста било нам је јасно. У Словенији постоји дух „са брда“. Одатле се види да све оне мале државице за сада највише губе тамо гдје једино могу да

Комуникација са свијетом

Рећи ћу поводом каријере и поводом награде: вољела бих да млади људи у Црној Гори чија је интуиција бунтовна и радознала, премосте ужасавајући недостатак живе комуникације, сусрета са другачијим и развијеним културама, са кошницом и обиљем вјештина, театарара, изложби, добре литературе, свјетским музејима. То ће добити милостиво дозволу да путујемо слободно, иако живимо у Црној Гори, па можда схватити да учешће у последњим ратовима није закуцало за под, нас, који смо мислили да је свијет мали, већ све генерације које у последњих десет година није требало да уче и да гледају само у нас, већ и у све огромно „друго“ што нисмо ми и како нисмо ми, каже Варја Ђукић.

Глумци су незбринуте као и већина грађана. Дакле, зашто би глумци били збринуте ако је дјечији додатак бесмислено мали, ако је минимална зарада минималнија од пристојне социјалне помоћи, ако више никада, никада, никада неће бити утопије каква је одржавана и његована у СФРЈ док је постојала између суровог капитализма и кад би било комунизма. На сцени је вулгарни капитализам, горе изнад нас су области транснационалног капитала, а сваки је, па и глумци на тржишту, слободна ствар. Буни једино што смо васпитавани у духу заслуга за народ, мислећи да се те заслуге мажу на хљеб. Дар, радиност, упорност, то је рецепт и можда, а то се не односи само на глумце-боља чеховска и синдикална слога. Професионализам је озбиљна ствар, стандардни су озбиљна ствар, треба им се изложити. Немам ја стални ни паушални ангажман у позоришту, немам „намјештање“ на Факултету, нисам дакле, „збринута“. Има нас доста који успијевамо да живимо мислећи и радећи за позориште са самопоузданим ризиком. Али ту је онда и боље право за реалан суд о театру.

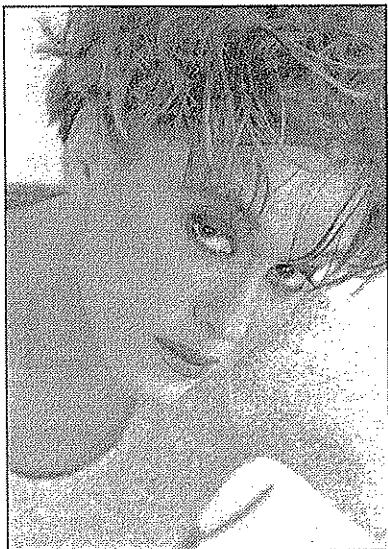
Вјерујете ли да ће позориште опстати и у наредном вијеку и

сваку секунду радног дана... Позориште је толико старо да ће и остати. Свака га цивилизација тражи колико јој треба. Све је то, чак и доголе којима би могли ових дана да призивамо струју улицама мрачних градова, насеља и села, све је позориште. Мисли ли неко од нас што знамо свашта што смо видјели, да је сцена-кутија коју су талјани смислили, такорећи салонска фотела са сценом-екраном испред ње, да је то и углавном то - позориште. Није. То је савршена заблуда и провинцијска предрасуда. Одавно је позориште потреба комуницирања са духовима предака, са духовима савременика, са небом, са природом, са људима, са самим собом.

А све ће се промијенити на разне начине. Ми смо провели десет година двоумећи се да ли треба да будемо мало већа или мало мања Југославија, да ли треба да се убијемо или да живимо, да ли уопште човек појединачно или само у функцији, вриједи нешто. Тако да је наше, моје рецимо, насљеђе, из тих дилема настало - веома оптимистично по позориште. Видим да је то сила која не угрожавају снопови злости већ је гради и љубавна игра, и управника, и тужљавица и уопште - глас, ријеч, звук, боја... Све.

Увијек се поставља питање око мотива ако се човек дужи период бави једном професијом. Који мотиви су актуелни када сте Ви у питању и занат којим се бавите?

Могу о позоришту увијек да говорим као да ништа не знам и као да тек треба да postanем глумица. То се, наравно, не види, али судим да је такав осјећај лијепо јер га не угрожавају године. Тешко би било објаснити како изгледају слике представе које сам видјела прије него што су биле готове и колико су ме оне носиле до краја. То су углавном биле представе које ћу увијек вољети јер их је понеки или многи гледалац носио са собом. Кажем ово само тако. Ријечима се не може овај занат-умјетност понекад, преводити. То је сила, потреба за изразаом, ако то није, ништа. Прогањају ме слике једне представе коју ћу направити за годину, двије, три - када се укаже заједнички слух, а боље би било што прије, јер тешке слике се тешко носе. На пет сати вожње колима од Подгорице постоји Сарајево које је три године било под опсадом. О Сарајеву једино нијесу писали, правили представе, филмове, музику - писци, редитељи, глумци, композитори из Србије и Црне Горе. Не треба то по сваку цијену, већ само из потребе. У ствари, није ме толико затекао у опседнутости ни Миљенко Јерговић, ни Марко Вешовић, ни Озрен Кебо, колико „кратак извјештај из дуго опседнутог града“ Драга Јанчара: „Већ је давно заборављена прича о младом пару, Ромеоу и Јулији, Србину и Муслиманки, који су хтели побјећи из града, али су их на ничијој земљи, између двију линија, покосили меци. Њихова тијела данима су лежала на асфалту и нико их није могао покупити“. Дакле ту је све - ничија земља, опседнут град, Ромео и Јулија, Србин и Муслиманка, бјекство, линије, меци, тијела, ас-

МОЈИ МОТИВИ: Варја Ђукић

же једна другу да би их појавиле, одржале и развиле. Наравно, широк је то основа, Словенци виде да им се није нагињати - од, већ - према. Ваљда је разлог то што сопствену стратегију не доживљавају као одбрамбену, већ су дубоко у процесама интеграције. У европску заједницу улазе сигурно, за разлику од нас којима је Европа најближа, најприснија и најсрданија у Словенији. Да, позориште је савршен пут за брзу, тачну комплексну размјену утисака. У том смислу можда је ипак битно разликовати коју врсту утиска желимо да оставимо јер, гостовање у Љубљани није исто што и одлазак у Сарајево. Три године

Мрачне позоришне зоне

Радили сте и живјели у Београду, последњих неколико година у Подгорици. Овдје су се догодиле промјене када је позориште у питању. Како оцјењујете позоришни тренутак у Црној Гори?

Експанзионистички. Мислим да се о позоришном тренутку доста прича и да немам потребе да се понавља. Постоје мрачне позоришне зоне у Црној Гори гдје се свијетла увече не пале, требало би видјети по нешто у том мраку. Али то је заиста ствар организације, дистрибуције и пристојне сарадње међу позоришним продукцијама које се све, углавном, праве од истих пара. Добра страна исцрпљивања сопствених снага и граница биће тек: долази до деформисања институционалних модела и у позоришту. Они су кабасте, потроше више на сервисе него на ауторе и на представу. Тако нико нема довољно, а позориште изгледа као луксуз непримјерен сиромашном друштву - колачи које понекад добијамо умјесто хљеба заситни су, али не досијевају за све. Позориште је култура живљења. Ако је експрес онда је управо то и ништа више. Мислим веома добронамерно да у недостатку воље да се нађе задатак за мисију културе у Црној Гори, они који су у бољој, моћнијој позицији - у каквој позориште јесте - треба да вапе за свим што се посредно и непосредно, а трајно у њега уграђује. Хоћу да кажем: гдје су ми релевантни есеји и студије, гдје ми је литература, гдје су ми ТВ драме, гдје гледам филмове, гдје купујем књиге, гдје слушам симфонијски оркестар... Ја не размисаљам о театру из његове промотивне функције, то мисле они који га у ту сврху користе. Било би сувисло послје одређеног успјешног периода да стигну и лежерно међу људима од укуса попричати шта је добро и лоше у глумачкој школи, у излогу позоришних заната и вјештина, што је добро и лоше у локалном вредновању позоришног чина, како пројектовати од расположивог материјала мултимедијалну сцену. Можда ово звучи претенциозно, хиљаду је проблема и ограничења реалних и нереалних, али није моје да их видим. Мене још увијек хране позоришне слике из Кантора, Јароцког, Чулија, Театра Д, Комплиците, Лепајева, Един Театра, Пине Бауш, Гротовског, Питера Брука, Прељокаја, Нађа... Не бих признала да одавде те слике не могу да се виде и да је капа театра оно што ја радим.

разарања Сарајева не тражи промоције из Србије и Црне Горе - тражи реконвалесценцију. Више бих вољела да сам са Сарајлија ма за свој први сусрет са градом о којем интензивно мислим од почетка његовог глобалног мрцварења, малтретирања, убијања, да сам могла да гостујем на МЕСС-у са представом „Party time“. Једноставно због тога што бих ја вољела да имам Црне Горе на најзначајнијем балканском театарском фестивалу у Сарајеву не буде само позоришни.

Какав је уопште статус глумца

да ли ће се много тога промијенити у њему? - Кажу да су европски театри у великој кризи, да више немају своје абоненте, дакле сталне гледаоце који се унапријед претплаћују на све премијере и представе, да су визуелни медији лакше саврљиви од театра, да је индустрија забаве глобална катастрофа за театре, да театри све више траже начин да се домогну публике, да катарзичне, велике теме не занимају младе људе, да је театарска илузија недовољно јака од стране уз раме са духом савреме-

НОВА КЊИГА ЖЕЉКА РУТОВИЋА „ЕСТЕТИКА ДИЈАЛОГА“

Пут до отвореног друштва

Демократија, дијалоги и толеранција у међусобној су корелацији, и као цјелина, представљају најбољи пут до истине и новој сазнања

Бранко Луковац

СВАКИ тренутак је прави тренутак да се учини добро дјело - стара је изрека и истина. За књигу младог и истакнутог политичког радника Жељка Рutowића „Естетика дијалога“ могло би се рећи да долази у добро вријеме. Напокон и послје много несрећа, на овим нашим просторима, намјесто народних трибуна, популиста и вођа, заправо властодержаца и диктатора најгоре врсте, долази вријеме трансформације и нових демократских односа. Намјесто једноумља, вишегласје. Искључивост замјењује толерантност. Монолог уступа мјесто дијалогу. Право вријеме за књигу о естетици, култури дијалога.

Нема сумње да је за ово своје дјело Рutowић испровоциран или инспирисан оним што је ова наша „јединствена балканска радионица“ показала себи и свијету у посљедњој деценији прошлог вијека, у освит новог Миленијума. Други дио књиге „Прилог дијалогу“, независно од распореда текста, о томе довољно рјечито говори: стварање идола и вјештина „вођења, народа“, употребе парола што подстичу страст, провоцирају мржњу и реваншизам, пружена обећања, све као средство мобилизације и манипулације масама зарад владања. И послје свега, слиједи отрежњење: у нашем случају не нагло, катарзично, ударом главе о зид, већ лагано, постепено, што може бити једнако болно, остављајући простора за сумње у то да ли је и колико искрено и истинско.

Било како, наступило је вријеме дијалога. Међу нама самима, најприје, а затим са окружењем, ближим и даљим. Неко ће рећи да до њега долази не ради сазријевања свијести о његовој нужности, о једино исправном путу, већ ради ускраћеног очекиваног општег повјерења гласача. Који год повод, окружени смо и испуњени дијалогом, кроз њега пролазимо, пратиће нас, трајаће. И добро је што је тако. Јер, како Жељко Рutowић истиче у својој књизи „смиао дијалога је у смањењу растојања између себе и другог, себе и околине“, те „односом друштва према дијалогу и толеранцији, може се мјерити степен његовог демократског развоја“.

Промишљања културе дијалога Рutowић врши на начин што обрађује његове многобројне аспекте и релације, какви су: свијест о дијалогу, његов однос према демократији и толеранцији, одговорности, отворености, идентитету, компромису, агресивности и сујети, као и о дијалогским стандардима, урбанитету или патернирама у дијалогу. Тим су рашчлањивањем претпоставки, елемената и вриједности дијалога, обрађена готово сва питања на којима почива процес грађења отвореног, демократског, толерантног друштва. Аутор убједиљиво истиче да су демократија, дијалог и толеранција, у међусобној корелацији, те да, као цјелина, представљају најбољи пут до истине и новог сазнања, пут до отвореног друштва.

Књига Жељка Рutowића је потребан и правовремен прилог актуелним и будућим процесима демократских преображања и развоја Црне Горе. Чак и ако, како аутор истиче, кроз дијалог не буду приближене различитости, само спремност да се о њима толерантно разговара, испољи способност демократског сучељавања погледа, да се оне спознају и признају, представља нов и важан квалитет. Она представља изванредан преглед како претпоставки, елемената и вриједности дијалога, тако и за све који су активни учесници политичких процеса, јер им може послужити као вриједан подсјетник и оријентир у његовој примјени.

Рutowић је овом књигом показао да умије изванредно добро анализирати политичку праксу, као и да са великом прецизношћу разазнаје појаве које се у њој одвијају, а раздвајају догматску свијест која почива на популизму и једноумљу, од демократске, урбане, толерантне према различитостима, отворене за сазнања. Вјерујем да би, ради тога, она добродошла свима који су по природи свог интересовања зашамкалице

